

ANKARA SANAYİ ODASI

KAZAKİSTAN ÜLKE NOTU

Araştırma ve Yönlendirme Müdürlüğü

05 Haziran 2020

İÇİNDEKİLER

1- Ülke Künyesi

2- Kazakistan'ın Dış Ticareti

Tablo 1 - Ülkenin Dış Ticaret Göstergeleri

Tablo 1- Kazakistan'ın İhracatında Başlıca Ürünler

Tablo 2 - Kazakistan'ın İthalatında Başlıca Ürünler

Tablo 3 – Kazakistan'ın İhracatında Başlıca Ülkeler

Tablo 4 - Kazakistan'ın İthalatında Başlıca Ülkeler

3- Türkiye ile Kazakistan Arasındaki Ticari İlişkiler

Tablo 1 - Türkiye- Kazakistan Dış Ticaret Değerleri

Tablo 2 - Türkiye'nin Kazakistan'a İhraç Ettiği Başlıca

Ürünler

Tablo3- Türkiye'nin Kazakistan'dan İthal Ettiği Başlıca

Ürünler

4- Doğrudan Yabancı Yatırımlar

1- Ülke Künyesi

Resmi Adı	Kazakistan
Cumhurbaşkanı	Kasım Cömert Tokayev
Başkenti	Astana
Resmî dil	Kazakça ve Rusça
Yönetim biçimi	Parlamerter bir Cumhuriyet
Yüzölçümü	2.724.900 km ²
Nüfus	18.280.000 (2018, Dünya Bankası)
Gayri Safi Yurt İçi Hasıla - GSYİH	179.250 (2018 tahmini, IMF)
Kişi Başına Düşen GSYİH	9.709 (2018 tahmini, IMF)
GSYİH Büyüme Oranı (Yıllık)	3,16 (2018 tahmini, IMF)
Para birimi	Tenge
Zaman Dilimi	GMT+6
Coğrafi Konum	Orta Asya'da Çin'in kuzeybatısında, Ural Nehri'nin batısında yer almaktadır. Ülkenin sınır komşuları Çin (1533 km), Kırgızistan (1051 km), Rusya (6846 km), Türkmenistan (379 km) ve Özbekistan (2203 km)'dir. Kazakistan'ın Aral Gölü'ne 1070 km'lik ve Hazar Denizi'ne 1 894 km'lik sınırı da bulunmaktadır.
Siyasi ve İdari Yapı	Parlamerter bir cumhuriyet olan Kazakistan Cumhuriyeti, 16 Aralık 1991 tarihinde Sovyetler Birliği'nden bağımsızlığını kazanmasından bu yana Nursultan Nazarbayev başkanlığında yönetilmektedir. Yasama organı parlamento ve senatodur. Kırkyedi üyeli senatonun otuziki üyesi altı yıllığına seçilmektedir. Geri kalan onbeş üye ise Cumhurbaşkanı tarafından atanmaktadır. Parlamento ise yüzyedi üyeden oluşmakta, doksanseki seçilmektedir. Geri kalan dokuz koltuk ise ülkedeki etnik azınlıkları temsil eden Kazakistan Halkları Asamblesine ayrılmıştır. 2007 Ağustos ayında gerçekleştirilen seçimlerde Nazarbayev'in partisi Nur Otan parlamentodaki tüm koltukları kazanmıştır.
Nüfus ve İşgücü Yapısı	Nüfusun çoğunluğu, ülkenin kuzey ve güney doğusunda yaşamaktadır. Ülkenin orta ve batı kısımlarında nüfus seyrekir. Ülkede nüfus yoğunluğunun önemli drecede düşük olmasının başlıca nedeni ülkeden dışarıya olan göçlerdir. Doğal nüfus artış hızı, dışarıya olan göçe yetişememektedir. Nispeten yüksek doğum oranları ve azınlıkların göçü neticesinde 1920'lerden bu yana ilk defa Kazak nüfus çoğunluğu elde etmiştir. Ülke, son yıllarda Orta Asya'daki fakir komşuları ve Çin'den göç almaktadır. Buna ilave olarak ülkeden Rusya'ya göçte yavaşlama gözlenmektedir. 1999'dan itibaren gözlenen hızlı ekonomik büyüme istihdam artışı ve yaşam standartlarında artış sağlamıştır.
Doğal Kaynaklar ve Çevre	Kazakistan, petrol ve doğal gaz rezervleri yönünden zengindir. Ülkenin petrol revervleri doğal gaz rezervlerine göre daha fazladır. Kazakistan eski Sovyet Cumhuriyetleri içinde Rusya'dan sonra ikinci büyük petrol üreticisidir. Ülke ekonomisi büyük ölçüde petrol ihracatı gelirlerine dayalıdır. Kazakistan'ın doğal gaz rezervi ise dünya toplam rezervinin %1,0'unu oluşturmakta olup, toplam 1,8 trilyon metreküpe tekabül etmektedir. Ayrıca, ülke dünya kömür rezervinin de %3,9'una (33,6 milyar ton) sahiptir. Kazakistan altın rezervleri bakımından da zengin bir ülkedir.

	<p>Ülkenin Vasilkovskoye madeninde yaklaşık 370 ton altın rezervi bulunmaktadır. Ayrıca zengin demir filizi, bakır, krom, kurşun, wolfram, tungsten ve çinko yatakları da bulunmaktadır.</p> <p>Kazakistan, Sovyetler Birliği döneminden kalan iki ciddi çevre problemi ile karşı karşıyadır. Bunlardan birisi, doğu sınırına yakın Semipalatinsk bölgesinin Sovyetler Birliği döneminde nükleer deneme alanı olmasından kaynaklanan radyoaktivite sorunudur.</p> <p>İkinci bir sorun da, Kazakistan'ın kıyısı olduğu Aral Gölü'nün Siriderya ve Amuderya nehirlerinin Orta Asya'daki pamuk üretimi nedeniyle aşırı kullanımı dolayısıyla kurumakta olmasıdır.</p>
Güncel Ekonomik Durum	<p>Kazakistan'da bağımsızlıktan bu yana ekonomi politikaları, neredeyse tüm varlıkların devlet mülkiyetinde olduğu merkezi planlamadan, özel sektörün ağırlık kazandığı piyasa temelli ekonomiye geçiş üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu geçişin ilk 5 yılında Sovyet sistemi içinde kurulan ihracat piyasasının çöküşü ve büyük ölçekli Sovyet mali yardımlarının kaybedilmesi nedeniyle çok şiddetli üretim düşüşü yaşanmıştır. Sovyetler Birliği'nin çöküşü, Kazakistan'ı çok büyük ölçekli, verimliliği ve rekabet gücü düşük bir ağır sanayi sektörü ile baş başa bırakmış, verimliliği artırma fırsatı olmasına rağmen dünya piyasaları ile rekabete girmek üzere girişimlerin yeniden yapılanması yavaş bir süreç olmuştur.</p> <p>Ekonomi politikalarının oluşturulmasında Cumhurbaşkanı en önemli rolü üstlenmektedir. Ana ekonomi politikalarının çoğunluğu Cumhurbaşkanlığı kararlarıyla yürürlüğe konmaktadır. Cumhurbaşkanlığının yanı sıra Merkez Bankası da ekonomideki önemli kurumsal aktörlerden biridir.</p> <p>2003-2015 yılları için uygulamaya koyulan Yenilikçi Sınai Kalkınma Programı, ekonomide sektörel çeşitlendirme sağlamayı ve uzun vadede hizmet ve teknoloji sektörleri bakımından güçlü bir ekonomi yaratmayı amaçlamaktadır.</p> <p>Kazakistan'ın 2030 Stratejisi ise ulusal güvenlik, siyasal istikrarın sağlanması ve sağlamlaştırılması, ülkeye yabancı yatırımların çekilmesi ve buna dayalı gelişme sağlanması, halkın sağlık ve eğitiminin iyileştirilmesi, enerji kaynaklarının etkin kullanımı, ulaşım ve telekomünikasyon altyapısının geliştirilmesidir.</p>

2- Kazakistan'ın Dış Ticareti

Son yıllarda dünya petrol fiyatlarının yüksek seyretmesine bağlı olarak ülkenin dış ticareti fazlası artmakla birlikte Kazakistan, dış ticaret yapısındaki dengesizlikler nedeni ile zaman zaman dış ticaret açıkları ile karşı karşıya kalabilmektedir. İhracatının önemli kısmını petrol ve ana metaller oluşturan ülkenin ihracat gelirleri bu ürünlerin dünya fiyatlarındaki değişimlerinden önemli ölçüde etkilenmektedir. Kazak ekonomisi yüksek düzeyde ithalata dayalı bir ekonomidir. Ülkede gerçekleştirilen üretimin büyük çoğunluğu petrol ve doğal gaz sektörlerinde yoğunlaşmış olup, sermaye ve tüketim mallarında üretim iç tüketimi karşılayacak seviyede değildir. Sermaye ve tüketim malları üreticilerinin çoğunluğu ise fiyat ve kalite bakımından ithal malları ile rekabet edebilir düzeyde değildir. Geniş ve açık sınırlarından ülkeye çok sayıda ucuz, kaçak mal girişi gerçekleşmektedir. Petrol sektörü yatırımlarındaki ve üretimindeki artış sermaye malları ithalatındaki artışın diğer bir önemli nedenidir.

Kazakistan sahip olduğu üretim yapısı itibarı ile daha ziyade ham madde ve yarı mamul ihracatçısı bir ülkedir. Petrol ve petrol ürünleri, demirli metaller, kimyasallar, makineler, hububat, yün, et, kömür ülkenin başlıca ihraç ürünleridir. İhracatın yarısından fazlasını petrol ve petrol ürünleri oluşturmaktadır. Tüketim malları ihracatı çok sınırlı düzeydedir. Ülkenin başlıca ihraç ürünleri olan petrol, gaz ve maden ihracatın önemli bir kısmını oluşturması, Kazakistan'ın dış ticaret dengesini uluslararası mal fiyatlarındaki değişimlere karşı korunmasız hale getirmektedir.

Kazakistan bölgedeki en önemli hububat ihracatçılarından biridir. Buğday, ülkenin ihracatı açısından büyük önem taşımaktadır. Hububat ihracatının çoğunluğu Rusya, İran, Çin ve diğer Orta Asya ülkelerine gerçekleştirilmektedir.

Ülkenin ithalatında ise yatırım ve tüketim malları önemli yer tutmaktadır. Makine ve ekipman, metal ürünler ve gıda maddeleri ülkenin ithalatında önem arz eden ürün gruplarıdır.

Tablo 1 - Ülkenin Dış Ticaret Göstergeleri (Milyar dolar)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
İhracat	88,1	92,3	82,5	79,4	45,9	36,8	48,3	60,9
İthalat	38,0	44,5	48,9	41,3	30,6	25,2	29,3	32,5
Hacim	126,1	136,8	131,4	120,7	76,5	62,0	77,7	93,4
Denge	50,1	47,7	33,6	38,1	15,3	11,6	18,9	28,4

Kaynak: Trademap

Tablo 1 – Kazakistan İhracatında Başlıca Ürünler (Bin dolar)

GTİP	Ürünler	2016	2017	2018
2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	19.378.014	26.584.364	37.796.202
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	1.738.780	2.263.069	3.012.459
7403	Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)	1.824.346	2.342.491	2.429.708
7202	Ferro alyajlar	1.400.179	2.205.703	2.203.422
2844	Radyoaktif kimyasal elementler ve radyoaktif izotoplar ve bunların bileşikleri, karışımları, artıkları	1.771.775	1.442.061	1.345.947
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	812.642	1.161.383	1.237.200
2603	Bakır cevherleri ve konsantreleri	444.764	1.080.350	1.185.483
1001	Buğday ve mahlut	685.069	660.760	965.447
7208	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri (genişlik \geq 600 mm) (sıcak haddelenmiş) (kaplanmamış)	374.946	590.580	640.967
7601	İşlenmemiş alüminyum	345.393	473.144	574.613
2601	Demir cevherleri ve konsantreleri	386.711	510.119	477.051
7106	Gümüş (altın veya platin yaldızlı gümüş dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	584.583	538.049	450.177
1101	Buğday unu/mahlut unu	504.592	469.373	445.998
2701	Taşkömürü; taşkömüründen elde edilen briketler, topak vb. katı yakıtlar	301.984	445.346	428.244
7210	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde mamulleri, genişliği 600 mm veya daha fazla olanlar (kaplanmış olanlar)	306.445	412.255	408.232
2503	Her nevi kükürt (süblime, presipite ve koloidal kükürt hariç)	154.274	157.980	381.485
2818	Suni korundum, alüminyum oksit ve alüminyum hidroksit	317.928	330.418	336.960
7209	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde	253.359	436.400	328.267

	mamulleri (genişliği > 600 mm, soğuk haddelenmiş, kaplanmamış)			
1003	Arpa	109.052	137.806	291.933
7901	İşlenmemiş inko	551.642	834.823	279.306
7207	Demir veya alaşımsız çelikten yarı mamuller	156.453	197.290	246.674
2804	Hidrojen, asal gazlar ve diğer ametaller	175.381	213.533	239.978
7204	Dökme demirin, demirin veya çeliğin döküntü ve hurdaları veya bunların eritilmesi ile elde dilmiş külçeler	94.070	177.616	210.566
7801	İşlenmemiş kurşun	221.800	252.422	202.986
2608	çinko cevherleri ve konsantreleri	175.952	239.491	201.846
7304	Demir (dökme demir hariç) ve çelikten ince ve kalın borular ve içi boş profiller (dikişsiz)	93.090	123.798	169.626
2610	Krom cevherleri ve konsantreleri	116.477	201.107	153.624
1204	Keten tohumu	91.712	108.544	140.593
8108	Titanyum ve titanyumdan eşya (döküntü ve hurdalar dahil)	89.425	121.515	130.552
2713	Petrol koku, petrol bitümeni ve petrol yağlarının veya bitümenli minerallerden elde edilen yağların diğer kalıntıları	19.790	67.026	124.815
2819	Krom oksitleri ve hidroksitleri	70.269	102.094	107.071
2523	imento	15.872	38.428	93.948
1206	Ayçiçeği tohumu	55.074	89.241	93.702
2402	Tütün/tütün yerine geçen maddelerden purolar, sigarillolar ve sigaralar	110.404	90.984	91.989
3105	Azot, fosfor ve potasyumun ikisini veya üçünü içeren mineral veya kimyasal gübreler	20.643	46.831	91.351
2716	Elektrik enerjisi	36.998	108.382	79.813
5201	Pamuk (karde edilmemiş veya penyelenmemiş)	71.533	89.847	78.017
713	Kuru baklagiller (kabuksuz) (taneleri ikiye ayrılmış)	39.961	59.115	74.583

8482	Her nevi rulmanlar	34.471	44.363	74.092
1512	Ayçiçeği, aspir, pamuk tohumu yağları ve bunların fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	30.249	54.678	66.147

Kaynak: Trademap

Tablo 2 – Kazakistan’ın İthalatında Başlıca Ürünler (Bin dolar)

GTİP	Ürünler	2016	2017	2018
8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	606.023	837.480	991.702
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	695.301	795.639	876.453
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	777.425	1.023.056	805.089
8703	Binek otomobilleri ve esas itibariyle insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar (yarış arabaları dahil)	416.350	551.191	606.105
8481	Borular, kazanlar, tanklar, depolar ve benzeri diğer kaplar için musluklar, valfler (vanalar) ve benzeri cihazlar	483.339	409.754	584.970
7304	Demir (dökme demir hariç) ve çelikten ince ve kalın borular ve içi boş profiller (dikişsiz)	313.081	401.169	539.288
7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatla kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelikten sac, çubuk, vb.	276.644	287.965	529.705
8802	Helikopterler, uçaklar vb; uzay araçları (uydular dahil), uzay araçlarını fırlatıcı araçlar ve yörünge-altı araçları	308.869	193.238	493.005
8471	Otomatik bilgi işlem mak. bunlara ait birimler; manyetik veya optik okuyucular, verileri koda dönüştüren ve işleyen mak.	274.776	351.829	408.856
8503	Sadece veya esas itibariyle 85.01 veya 85.02 pozisyonlarındaki makinalarda kullanılmaya elverişli aksam ve parçalar	12.944	16.235	395.589

8537	Elektrik kontrol, dağıtım tabloları, panolar, konsollar, kabinler, diğer mesnetler ve sayısal kontrol cihazları	207.241	273.167	392.331
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	473.219	324.920	391.055
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	174.836	296.097	369.559
7326	Demir veya çelikten diğer eşya:	280.338	265.024	357.835
8429	Buldozerler, greyderler, toprak tesviye makinaları, skreyperler, mekanik küreyiciler, ekskavatörler, yol silindirleri vb	116.286	230.399	356.319
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	249.908	311.515	329.491
8708	Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	200.744	286.704	323.258
2704	Taşkömürü, linyit ve turbdan elde edilen kok/sömikok, karni kömürü	126.691	242.565	271.247
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	255.811	308.447	270.288
8413	Sıvılar için pompalar (ölçü tertibatı olsun olmasın) ve sıvı elevatörleri	237.915	287.747	254.601
3002	İnsan kanı, hayvan kanı, serum, aşı, toksin vb. Ürünler	228.317	246.859	249.463
2607	Kurşun cevherleri ve konsantreleri	221.252	301.163	230.089
8474	Toprak, taş, metal cevheri vb. ayıklama, eleme, tasnif, ayırma, yıkama, kırma, öğütme, yoğurma, kalıplama vb. Makinaları	184.888	195.518	229.117
8421	Santrifüjler; sıvıların veya gazların filtre edilmesine veya arıtılmasına mahsus makina ve cihazlar	226.790	277.197	221.764
8606	Kendinden hareketli olmayan yük taşımaya mahsus demiryolu veya tramvay vagonları	39.233	101.003	216.893
8504	Elektrik transformatörleri, statik konvertörler (örneğin; redresörler) ve endüktörler	123.879	160.114	213.995
9018	Tıpta, cerrahide, dişçilikte ve veterinerlikte kullanılan alet ve cihazlar	144.129	217.152	212.083
8419	Isı değişikliği yöntemi ile maddeleri işlemek için cihazlar, elektrikli olmayan şofbenler veya depolu su ısıtıcıları	192.122	216.902	205.525
3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	149.652	159.713	201.713
8418	Buzdolapları, dondurucular ve diğer soğutucu ve dondurucu cihazlar ve ısı pompaları	177.190	169.640	198.788

8707	Karayolunda kullanılan motorlu taşıtlar için karoseriler (şoför mahalleri dahil)	11.295	189.330	197.622
7216	Demir veya alaşımsız çelikten profiller	123.962	191.056	197.592
9403	Diğer mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	173.612	225.536	195.513
2616	Kıymetli metal cevherleri ve konsantreleri	198.047	163.601	194.591
3808	Haşarat öldürücü, dezenfekte edici, zararlıları yok edici,sürgünleri önleyici, bitkilerin büyümesini düzenleyici ürünler	115.984	212.741	186.760
8528	Monitörler ve projektörler, televizyon alıcı cihazları	128.680	159.387	181.699
1701	Kamış/pancar şekeri ve kimyaca saf sakkaroz (katı halde)	203.320	216.618	180.462
1806	Çikolata ve kakao içeren diğer gıda müstahzarları	150.529	169.130	177.835
809	Kayısı, kiraz, şeftali, erik ve çakal eriği (taze)	96.964	98.144	177.821
8479	kendine özgü bir fonksiyonu olan diğer makineler ve mekanik cihazlar	151.445	169.294	168.284

Kaynak: Trademap

Tablo 3 – Kazakistan’ın İthalatında Başlıca Ülkeler (Bin dolar)

Sıra	Ülkeler	2016	2017	2018	Toplamdaki Pay %
	Toplam	36.775.323	48.342.074	60.956.233	100,0
1	İtalya	7.474.770	8.669.344	11.735.376	19,3
2	Çin	4.214.926	5.777.684	6.272.925	10,3
3	Hollanda	3.255.788	4.748.206	6.189.723	10,2
4	Rusya Federasyonu	3.509.162	4.515.165	5.162.087	8,5
5	Fransa	1.798.144	2.861.116	3.839.346	6,3
6	G. Kore	223.513	1.128.134	2.975.985	4,9
7	İsviçre	2.687.769	3.100.688	2.880.962	4,7
8	İspanya	992.230	1.444.301	1.862.491	3,1
9	Özbekistan	922.532	1.250.332	1.643.314	2,7
10	Japonya	558.595	886.456	1.502.976	2,5
11	Romanya	724.412	925.560	1.497.674	2,5
12	Türkiye	851.083	1.145.853	1.242.048	2,0
13	Yunanistan	872.800	963.963	1.217.414	2,0
14	Ukrayna	911.193	1.138.401	1.063.775	1,7
15	ABD	617.851	392.296	956.763	1,6

Kaynak: Trademap

Tablo 4 – Kazakistan’ın İhracatında Başlıca Ülkeler (Bin dolar)

Sıra	Ülkeler	2016	2017	2018	Toplamdaki Pay %
	World	25.174.779	29.345.935	32.533.536	100
1	Rusya Federasyonu	9.129.774	11.472.924	12.392.138	34,9
2	Çin	3.665.652	4.692.242	5.384.154	15,2
3	Almanya	1.443.521	1.484.116	1.642.329	4,6
4	İtalya	835.333	946.335	1.498.162	4,2
5	ABD	1.276.990	1.253.451	1.302.996	3,7
6	G. Kore	453.126	567.499	922.516	2,6

7	Özbekistan	587.801	735.160	844.773	2,4
8	Fransa	660.979	535.333	661.301	1,9
9	Türkiye	618.147	730.082	654.985	1,8
10	Beyaz Rusya	332.607	508.567	593.213	1,7
11	Japonya	552.884	413.941	497.533	1,4
12	Birleşik Krallık	372.389	358.972	466.707	1,3
13	Ukraine	435.488	462.150	388.920	1,1
14	Tacikistan	218.424	317.647	323.885	0,9
15	Hollanda	282.365	282.309	308.168	0,9

Kaynak: Trademap

3- Türkiye Kazakistan Arasındaki Ticari İlişkiler

Tablo 1 - Türkiye-Kazakistan Dış Ticaret Değerleri

Yıl	İhracat \$ / Bin	İhracat Değişim %	İthalat \$ / Bin	İthalat Değişim %	Hacim \$ / Bin	Denge \$ / Bin
2007	1.079.887	55,0	1.284.049	29,2	2.363.936	-204.162
2008	890.568	-17,5	2.331.992	81,6	3.222.561	-1.441.424
2009	633.441	-28,9	1.348.903	-42,2	1.982.345	-715.462
2010	818.900	29,3	2.470.967	83,2	3.289.866	-1.652.067
2011	947.822	15,7	3.020.009	22,2	3.967.831	-2.072.187
2012	1.068.625	12,7	3.370.975	11,6	4.439.600	-2.302.350
2013	1.039.382	-2,7	3.106.139	-7,9	4.145.521	-2.066.758
2014	977.487	-6,0	2.453.438	-21,0	3.430.925	-1.475.950
2015	750.027	-23,3	1.389.643	-43,4	2.139.670	-639.616
2016	623.715	-16,8	1.334.646	-4,0	1.958.361	-710.930
2017	746.244	19,6	1.677.932	25,7	2.424.177	-931.688
2018	695.265	-6,8	2.181.678	30,0	2.876.943	-1.486.413

Kaynak: TÜİK

Kazakistan'a ihracatımız 2018 yılında bir önceki yıla göre %6,8 oranında azalarak 695,3 milyon dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Söz konusu ülkenin anılan dönemde toplam ihracatımızdaki payı % 0,41 olurken, Kazakistan ihracat yaptığımız ülkeler arasında ise 51. sırada yer almaktadır. 2018 yılında anılan ülkeden yaptığımız ithalat ise bir önceki yıla göre %30 oranında artarak 2,18 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Türkiye'nin en fazla ithalat yaptığı %0,98 oranında pay ile 36. ülkedir.

Kazakistan'a ihracatımız 2019 yılı Ocak-Nisan döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre %2,6 oranında azalarak 231,3 milyon dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Söz konusu ülkenin anılan dönemde toplam ihracatımızdaki payı % 0,40 olurken, ülkeden yaptığımız ithalat ise bir önceki yılın aynı dönemine göre %18,5 oranında artarak 1,09 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 2 - Türkiye'nin Kazakistan'a İhracatında Başlıca Ürünler (BinDolar)

GTİP	Ürünler	2016	2017	2018
7113	Mücevherci eşyası ve aksamı (kıymetli metallere veya kıymetli metallerle kaplama metallere)	27.597	40.170	23.853
5702	Dokunmuş halılar ve dokumaya elverişli maddelerden diğer yer kaplamaları	10.442	17.134	22.649
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	15.459	20.137	17.640
8703	Binek otomobilleri ve esas itibariyle insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar (yarış arabaları dahil)	8.641	12.347	17.599
6006	Diğer örme mensucat	2.178	14.659	17.500
6109	Tişörtler, fanilalar, atletler, kaşkorseler ve diğer iç giyim eşyası (örme)	13.729	13.999	15.741
6110	Kazak, süveter, hırka, yelek vb. eşya (örme)	14.393	12.637	15.635
8474	Toprak, taş, metal cevheri vb. ayıklama, eleme, tasnif, ayırma, yıkama, kırma, öğütme, yoğurma, kalıplama vb. Makinaları	7.896	7.384	14.101
8437	Tohum, hububat, kuru baklagilleri temizleme, tasnif etme ayıklama ve öğütmeye mahsus makina ve cihazlar	10.135	25.018	13.524
6004	Diğer örme mensucat (en>30cm, elastomerik/kauçuk iplik=>%5)	1.262	9.709	13.371

5407	Sentetik filament ipliklerinden dokunmuş mensucat	7.489	13.529	12.941
9403	Diğer mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	8.033	15.587	12.674
6204	Kadınlar ve kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, elbise, etek, pantolon etek, vb.(yüzme kıyafetleri hariç)	11.394	10.773	12.670
6203	Erkekler ve erkek çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, pantolon, tulum ve şort (yüzme kıyafeti hariç)	13.766	9.380	12.301
9406	Prefabrik yapılar	7.029	43.271	12.255
8421	Santrifüjler; sıvıların veya gazların filtre edilmesine veya arıtılmasına mahsus makina ve cihazlar	4.510	5.163	12.088
2403	Homonize edilmiş tütün ve tütün yerine geçen madde hülusalari ve esansları	2.674	6.795	10.554
8516	Elektrikli su ısıtıcıları, elektrotermik cihazlar, ortam ısıtıcıları, saç ve el kurutucuları, ütüler, rezistanlar	8.133	10.835	10.413
7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatla kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelikten sac, çubuk, vb.	16.150	16.489	9.246
8418	Buzdolapları, dondurucular ve diğer soğutucu ve dondurucu cihazlar ve ısı pompaları	5.705	6.728	8.993
7311	Demir veya çelikten sıkıştırılmış veya sıvı hale getirilmiş gazlar için kaplar	998	230	7.802
3926	Plastikten diğer eşya	3.810	4.111	6.972
7318	Demir veya çelikten vidalar, civatalar, somunlar, tirfonlar, perçin çivileri, pimler, kamalar, rondelalar vb eşya	2.685	3.465	6.791
8302	Adi metallerden donanım, tertibat vb. eşya (mobilya, kapı, pencere, bavul, askılık vb için)	5.380	6.204	6.631
3920	Plastikten diğer levha, plaka, şerit, film, folye (gözeneksiz)	4.416	5.295	5.823
8536	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçizatı (anahtarlar, röleler, sigortalar, fişler, kutular vb)	5.501	6.291	5.816
6005	Çözücü tipi örgülü diğer mensucat	646	2.927	5.385
5804	Tüller ve diğer mensucat, parça, şerit veya motif halinde dantel	3.265	3.979	5.348
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	5.760	3.690	5.192

8502	Elektrik enerjisi üretim (elektrojen) grupları ve rotatif elektrik konvertörleri	10.115	9.284	5.137
9619	Hijyenik havlular ve tamponlar, bebek bezleri ve benzeri hijyenik eşya	4.696	6.999	5.086
8702	10 veya daha fazla kişi taşımaya mahsus (sürücü dahil) motorlu taşıtlar	132	3.443	5.034
6104	Kadın ve kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, etek, pantolon, tulum ve şort (örme)(yüzme kıyafeti hariç)	5.395	4.930	4.909
8708	Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	7.761	7.392	4.844
9005	Dürbünler,diğer optik teleskoplar ve bunların mesnetleri; diğer astronomi aletleri ve bunların mesnetleri	0	2.585	4.831
8479	kendine özgü bir fonksiyonu olan diğer makinalar ve mekanik cihazlar	3.094	3.745	4.619
6402	Dış tabanı ve yüzü kauçuk veya plastik maddeden olan diğer ayakkabılar	3.803	4.746	4.554
4901	Kitaplar, broşürler, risaleler ve benzeri matbuat	900	3.588	4.529
8537	Elektrik kontrol, dağıtım tabloları, panolar, konsollar, kabinler, diğer mesnetler ve sayısal kontrol cihazları	7.820	5.727	4.522
6403	Dış tabanı kauçuktan, plastik maddeden, tabii veya terkip yoluyla elde edilen köseleden ve yüzü deriden olan ayakkabılar	3.132	2.233	4.521

Kaynak:Trademap

Tablo 3 - Türkiye'nin Kazakistan'dan İthalatında Başlıca Ürünler (BinDolar)

GTİP	Ürünler	2016	2017	2018
7403	Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)	558.143	836.741	756.739
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	199.722	202.197	246.365
7901	İşlenmemiş çinko	163.567	210.504	138.925
7601	İşlenmemiş alüminyum	44.763	58.790	109.475
1001	Buğday ve mahlut	19.754	32.600	82.604

7801	İşlenmemiş kurşun	50.771	39.196	38.715
713	Kuru baklagiller (kabuksuz) (taneleri ikiye ayrılmış)	4.988	34.210	37.471
1201	Soya fasulyesi	0	3.117	17.952
2503	Her nevi kükürt (süblime, presipite ve koloidal kükürt hariç)	1.171	7.063	10.939
7204	Dökme demirin, demirin veya çeliğin döküntü ve hurdaları veya bunların eritilmesi ile elde dilmiş külçeler	2.549	0	6.146
7106	Gümüş (altın veya platin yaldızlı gümüş dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	0	0	5.999
7207	Demir veya alaşımsız çelikten yarı mamuller	12.791	5.406	4.188
5205	Pamuk ipliği (dikiş ipliği hariç) (ağırlık itibariyle pamuk oranı \geq %85 ve perakende olarak satılacak hale getirilmemiş)	4.132	58	2.531
7202	Ferro alyajlar	301	691	1.977
504	Hayvan bağırsak, mesane ve midesi (taze, soğutulmuş, dondurulmuş, tuzlanmış, salamura, kurutulmuş veya tütsülenmiş)	1.283	1.333	1.282
7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	11.507	7.301	1.149
4104	Sığır (buffalo dahil) ve at cinsi hayvanların dabalıklanmış veya crust (arakurutmalı) post ve derileri	763	544	891
9703	Heykel veya yontu sanatının orijinal eserleri (yapıldığı madde ne olursa olsun)	0	1	870
5201	Pamuk (karde edilmemiş veya penyelenmemiş)	4.268	5.891	732
7405	Bakırın ön alaşımları (kupro alyajlar)	828	742	587
3202	Debagatte kullanılan sentetik organik ve anorganik maddeler ve müstahzarlar	231	228	534
1206	Ayçiçeği tohumu	295	132	330
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	0	0	329
7113	Mücevherci eşyası ve aksamı (kıymetli metallere veya kıymetli metallere kaplama metallere)	507	0	329

1204	Keten tohumu	1.922	4.142	291
5202	Pamuk döküntüleri	45	354	273
1211	Bitki ve bitki kısımları (esas olarak parfümeride, eczacılıkta vs. kullanılan)	0	0	260
8431	Özellikle 84.25 ila 84.30 pozisyonlarındaki makina ve cihazlar ile birlikte kullanılmaya elverişli aksam ve parçalar	2	16	249
2302	Hububat ve baklagillerin kepek, kavuz ve diğer kalıntıları	3.960	3.349	246
2620	Arsenik, metalleri veya bunların bileşiklerini içeren cüruf, küller ve kalıntılar	0	44	200
2819	Krom oksitleri ve hidroksitleri	489	345	173
8708	Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	73	58	169
2306	Bitkisel yağların üretiminden (23.04-05' hariç)arta kalan küspe ve katı atıklar	0	0	143
9406	Prefabrik yapılar	33	0	125
303	Balıklar (dondurulmuş)	282	0	80
3823	Sınai mono karboksilik yağ asitleri, rafinaj mahsulü asit yağları, sınai yağ alkolleri	0	108	79
7304	Demir (dökme demir hariç) ve çelikten ince ve kalın borular ve içi boş profiller (dikişsiz)	52	51	70
7408	Bakır teller	0	0	66
1008	Kara buğday, darı (cin ve kum darı)kuş yemi; diğer hububat	171	204	65
4105	Koyun ve kuzuların dabalılanmış veya crust (ara kurutmalı) derileri	296	37	60

Kaynak: Trademap

4- Doğrudan Yabancı Yatırımlar

Kazakistan, bağımsızlıktan bu yana doğrudan yabancı yatırım çekmekte başarılı olmuştur. Ülke, Orta Asya'daki toplam doğrudan yabancı yatırımların %80'den fazlasını çekmiştir. Doğrudan yabancı yatırım artışı başta Kaşagan yatakları olmak üzere hidrokarbon alanlarındaki gelişmeler sayesinde olmuştur.

Ülkeler İtibarı ile Doğrudan Yabancı Yatırımlar (milyon dolar)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Hollanda	8,692.2	6,520.9	6,795.8	5,701.1	7,920.3	5,998.4
ABD	1,975.7	2,438.7	4,123.6	2,772.2	3,422.7	3,712.4
İsviçre	3,312.4	1,877.4	2,366.4	1,868.7	2,697.3	2,934.6
Rusya	1,069.5	1,299.2	1,580.1	527.7	867.4	1,230.8
Belçika	856.6	958.2	859.8	693.0	710.6	1,048.9
Çin	2,414.6	2,246.0	1,861.2	838.4	961.9	998.7
Fransa	1,168.7	954.0	837.5	963.6	1,136.2	804.4
İngiltere	1,395.7	937.6	747.2	372.2	684.8	601.7
Güney Kore	483.9	236.3	577.5	399.2	365.7	488.5
Bermuda	110.3	74.8	61.2	-18.1	47.2	448.3
Japonya	473.4	355.8	300.2	391.8	470.1	357.0
Almanya	681.6	425.1	479.9	319.1	249.8	345.5
Romanya	112.0	76.4	-33.5	-66.8	-15.1	343.7
Lüksemburg	7.8	17.4	8.2	166.4	89.6	272.4
Türkiye	178.8	271.3	199.0	79.9	238.3	256.7
BAE	285.9	532.3	198.7	-117.2	74.8	143.4

Kaynak: Kazakistan Merkez Bankası

Türkiye-Kazakistan Yatırım İlişkileri

Kazakistan, ülkemizin Orta Asya Türk Cumhuriyetleri içinde en fazla yatırımlarının bulunduğu ülkelerden biridir. Ülkedeki Türk yatırımlarının toplam tutarı 1,8 milyar \$ aşmış durumdadır.

Ülkedeki Türk şirketlerinin faaliyetleri ticaret, telekomünikasyon, otel işletmeciliği,

süpermarket işletmeciliği, müteahhitlik, petrol ürünleri ve gıda imalatında yoğunlaşmıştır. Türkiye, Kazakistan'ın maden çıkarma sektöründe faaliyet gösteren 10 büyük yatırımcı ülkeden biridir.

Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı-TPAO, ülkedeki en büyük Türk yatırımcısıdır. TPAO, Kazakoil ile ortaklaşa kurulan Kazakturmunay-KTM isimli şirketin çoğunluk hissesine sahiptir. Şirket 1994-1997 yılları arasında 272,9 milyon \$ tutarında yatırım yapmıştır. Bu şirkette günde 5000 varil ham petrol üretilmektedir.

Okan Holding Kazakistanda otel işletmeciliği, gıda üretimi, pazarlama, inşaat ve finans alanlarında faaliyet göstermekte olup; ülkeden Tacikistan, Kırgızistan, Rusya ve Ukraynaya ihracat yapmaktadır.

Telekomünikasyon alanında Türkcell, Kcell ile ortaklık oluşturmuş olup Kazakistan'ın önemli GSM operatörleri arasındadır.

Ahşel İnşaat Almatı Ankara Otelini ve Astanada iş ve alışveriş kompleksini tamamlamış ve bunların işletmeciliğini sürdürmektedir.

Koç grubu ortağı Butya ile dördü Almatıda, biri Astanada, biri Karagandada, biri Çimkent`te olmak üzere yedi büyük alışveriş merkezi açmıştır.

Anadolu grubu iki bira fabrikası ve bir Coca-Cola fabrikası ile Kazakistan'da 2000 kişiye istihdam olanağı sağlamaktadır.

Turkuaz şirketler grubu Kazakistan'ın 10 bölgesinde bulunan ofis, depo ve bayilikleriyle Kazakistan'ın en büyük dağıtım zincirini oluşturmakta olup, bünyesindeki 11 şirket ile gıda, temizlik, inşaat malzeleri ve kozmetik alanlarında faaliyet göstermektedir.

Türk müteahhitlik şirketleri de ülkede çok önemli projelere imza atmıştır. Türk firmaları ülkede Astana Uluslararası Havaalanı, Parlamento Binası, Cumhurbaşkanlığı Konutu, Regent Ankara Otel, Okan Intercontinental Astana, Çocuk Rehabilitasyon Merkezi, Ulusal Müze, Devlet Konukevi, Ahmet Yesevi Üniversitesi, Astana İkiz Kuleler, GSM Telekomünikasyon altyapısı, Tengiz-Novorossiysk boru hattının Kazakistan bölümü gibi önemli projeleri tamamlamıştır. Bu projelerin yanı sıra çeşitli alışveriş merkezleri, otoyollar ve fabrika projeleri de tamamlanmıştır.